

Hanna Huhtala

TALOUSHALLINNON KONSULTIKSI KEHITTYMINEN

Case: Opiferus Toiminnanohjauksen johdon raportoinnin kehittäminen

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden koulutusohjelma
Joulukuu 2020**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Joulukuu 2020	Tekijä/tekijät Hanna Huhtala
Koulutusohjelma Liiketalous		
Työn nimi TALOUSSHALLINNON KONSULTIKSI KEHITTYMINEN. Case: Opiferus Toiminnanohjauksen johdon raportoinnin kehittäminen		
Työn ohjaaja Janne Peltoniemi		Sivumäärä 24+9
Työelämäohjaaja		
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli suunnitella, kuinka Opiferus Toiminnanohjaus -järjestelmän johdon raportointimahdollisuuksia voitaisiin kehittää. Tavoitteena oli, että raporttien avulla taloushallinnon ammattilaisten ja tulevien konsulttien olisi mahdollista analysoida yrityksen taloudellista tilaa vaivattomammin ja esittää talouden lukuja visuaalisemmin.</p> <p>Kehittämistyö pohjautui teoreettiseen viitekehykseen, jossa tutustuttiin aluksi digitaaliseen taloushallintoon ja sen kehitysvaiheisiin. Taloushallinnon eri prosessit kuvattiin ja pohdittiin, kuinka ne ovat kehittyneet digitalisaation myötä. Esiin nostettiin myös digitaalisuudesta saatavia hyötyjä ja mahdollisia ongelmakohtia taloushallinnossa. Seuraavaksi työssä esiteltiin toiminnanohjaus- ja erillisjärjestelmiä ja niiden nykyistä roolia digitaalisessa taloushallinnossa. Teoreettisen viitekehyksen viimeinen luku perehtyi siihen, kuinka kirjanpitäjien työ muuttuu tulevaisuudessa enemmän konsultin työksi digitalisaation myötä. Työssä avattiin sitä, kuinka taloushallinnon ammattilaisten työtehtävät ovat muuttumassa ja sitä, minkälaisia ominaisuuksia tulevaisuuden konsulteilta vaaditaan. Viitekehykseen liitettiin myös johdon raportointi osana konsultin työtä, ja viimeiseksi pohdittiin hieman tilitoimistoalan tulevaisuutta.</p> <p>Työn empiirisessä osiossa ryhdyttiin suunnittelemaan, kuinka Opiferus Toiminnanohjaus -järjestelmän johdon raportointimahdollisuuksia voitaisiin kehittää. Järjestelmään halutaan saada konsulttien tueksi raportointimahdollisuuksia, joiden avulla on mahdollista arvioida yrityksen taloudellista tilaa entistä nopeammin ja vaivattomammin Työssä esiteltiin kehitysideoita Opiferus Toiminnanohjauksen johdon raportoinnin kehittämistä varten, ja näitä kehitysideoita tullaan käyttämään pohjana raportoinnin kehittämisessä. Opinnäytetyön empiirinen osio eli kehittämistyön raportointi on salattu.</p>		

Asiasanat Digitaalinen taloushallinto, johdon raportointi, konsultti, taloushallinto, toiminnanohjausjärjestelmä
--

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date December 2020	Author Hanna Huhtala
Degree programme Business Administration		
Name of thesis DEVELOPING INTO A FINANCIAL MANAGEMENT CONSULTANT. Case: Developing the management's reporting in Opiferus Enterprise Resource Planning software		
Instructor		Pages 24+9
Supervisor Janne Peltoniemi		
<p>The purpose of this thesis was to plan the development of Opiferus Enterprise Resource Planning software's management's reporting possibilities. The aim was that financial management experts and consultants could use the reports to analyze a business' financial state more effortlessly and present the financial figures more visually.</p> <p>The development work of this thesis was based on theoretical framework, which initially introduced digital financial management and its developmental phases. Different processes of financial management were described, and the development of these processes with digitalization was explored. Some of the benefits and possible problems in digitalization in financial management were highlighted. Next part of this thesis was to introduce enterprise resource planning software and its role in digital financial management. The last chapter of the theoretical framework became acquainted with the work of future accountants and the fact that the work is becoming more of a consultant's work. The changing work assignments of financial management experts were presented, and the new required qualities were listed. Management's reporting was also included in the framework as a part of the consultant's work and lastly, some consideration was given to the future of accounting firms.</p> <p>In the empirical part of the work, the goal was to plan how Opiferus ERP software's management reporting could be developed. The reason for this was to gain the consultants more reporting opportunities, so that they could analyze a business' financial state quicker and more effortlessly than before. This work presented development ideas for the development of Opiferus ERP software's reporting and these ideas will be used as the basis for the future developing process. The empirical part of this thesis, which is the reporting of development work, is confidential.</p>		

<p>Key words Consultant, digital financial administration, enterprise resource planning, financial administration, management's reporting</p>
--

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 DIGITAALINEN TALOUSHALLINTO	2
2.1 Digitaalisen taloushallinnon määritelmä	2
2.2 Taloushallinnon prosessit digitaalisessa taloushallinnossa	2
2.2.1 Taloushallinnon osaprosessit.....	3
2.2.2 Pääkirjanpito	5
2.2.3 Raportointi ja kontrollit	5
2.2.4 Prosessien kehittyminen digitalisaation myötä	6
2.3 Digitaalisen taloushallinnon kehitys	7
2.4 Digitaalisen taloushallinnon mahdollisuudet.....	8
2.5 Digitaalisen taloushallinnon haasteet	9
3 TOIMINNANOHJAUSJÄRJESTELMÄT	11
3.1 Toimintaohjausjärjestelmän merkitys ja tehtävä	11
3.2 Toiminnanohjausjärjestelmien käyttöönoton syitä	12
3.3 Muut erillisjärjestelmät	12
3.4 Integroidut järjestelmät.....	13
4 KONSULTOINTI TALOUSHALLINNOSSA	15
4.1 Tilitoimistoalan muutos digitalisaation myötä	15
4.1.1 Kirjanpitäjän työnkuvien kehittyminen	16
4.1.2 Konsultilta vaadittavat ominaisuudet	16
4.2 Johdon raportointi konsultin työssä	18
4.3 Tilitoimistoalan tulevaisuus.....	19
5 YHTEENVETO	21
LÄHTEET	23
KUVIOT	
KUVIO 1. Taloushallinnon kokonaisuus.....	4
KUVIO 2. Taloushallinnon digitalisoituminen.....	9
KUVIO 3. Integroitu taloushallinto.....	15
KUVIO 4. Kuvaaja konsultiksi kasvamisesta.....	18

1 JOHDANTO

Nykyisin on jo olemassa teknologiaa, jonka avulla kirjanpityö voidaan automatisoida lähes kokonaan. Useissa tilitoimistossa onkin jo suuri automaatioaste ja se nousee jatkuvasti. Tämän vuoksi taloushallinnon asiantuntijoiden on syytä tarkastella omaa ammatti-identiteettiään. Digitalisaation myötä myös perinteiset lisäarvopalvelut, kuten johdon raportointi ja taloudellisen tiedon analysointi, ovat muuttuneet. Älykkäiden ohjelmistojen on mahdollista tehdä suurestakin aineistosta nopeasti havaintoja, jotka saattaisivat jäädä ihmisiltä kokonaan huomaamatta. (Aho 2019, 17–18.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää Opiferus Toiminnanohjaus -järjestelmän johdon raportointimahdollisuuksia niin, että ohjelmasta on nopeasti saatavilla tietoa yrityksen taloudesta, ja niin, että yrityksen taloutta on vaivatonta analysoida. Opiferus-tuoteperheeseen kuuluu Opiferus Toiminnanohjauksen lisäksi myös Opiferus Johdon Työpöytä, joka tarjoaa hyvät analysointityökalut yrityksen johdolle. Tässä opinnäytetyössä on tarkoitus suunnitella Opiferus Toiminnanohjauksen johdon raportoinnin kehittämistä, jotta raportointimahdollisuuksia on käytettävissä myös asiakkailta, joilla ei ole käytössään Opiferus Johdon Työpöytää. Opinnäytetyön empiirinen osio eli kehittämistyö ja sen tulokset ovat salattuja, eikä niitä tulla raportoimaan työn julkisessa versiossa.

Työn teoreettisen viitekehyksen on tarkoitus selvittää, kuinka taloushallinnon digitalisointi on muuttanut taloushallinnon töitä. Aluksi määritellään termi digitaalinen taloushallinto ja kuvataan taloushallinnon prosesseja ja niiden kehitystä digitalisaation myötä. Työssä kuvataan taloushallinnon digitalisoitumisen kehityksen vaiheet sekä pohditaan digitaalisen taloushallinnon mahdollisuuksia ja ongelmakohtia. Tämän jälkeen luvussa kolme tutustutaan toiminnanohjausjärjestelmiin, niiden merkitykseen ja niistä saataviin hyötyihin. Lisäksi kerrotaan muista erillisjärjestelmistä sekä integroiduista järjestelmistä. Teoreettisen viitekehyksen viimeisessä luvussa eli luvussa neljä perehdytään taloushallinnon konsultin työhön ja työtehtävien kehittämiseen sekä johdon raportointiin osana konsultin työtä.

Opinnäytetyön tärkeimmiksi lähteiksi voidaan nostaa Sanna Kaarlejärven ja Tero Salmisen teos ”Älykäs taloushallinto. Automaation aika” vuodelta 2018 sekä Antti Ahon teos ”Kirjanpitäjästä konsultiksi” vuodelta 2019. Nämä teokset ovat olleet erinomaisia lähteitä, sillä aihealueiltaan ne ovat juuri opinnäytetyön ytimessä. Työn lähteinä on käytetty myös muuta alan kirjallisuutta, Internet-lähteitä sekä artikkeleita. Työssä on pyritty käyttämään mahdollisimman uusia ja ajankohtaisia lähteitä tilitoimistoalan ollessa jatkuvan muutoksen alla.

2 DIGITAALINEN TALOUSHALLINTO

Tässä luvussa käsitellään digitaalista taloushallintoa lähtemällä liikkeelle termin digitaalinen taloushallinto määrittelystä. Tämän jälkeen kuvataan taloushallinnon eri prosessit ja pohditaan näiden prosessien kehittymistä taloushallinnon digitalisoitumisen myötä. Seuraavaksi kuvataan taloushallinnon kehittymisen eri vaihteita paperittomasta kirjanpidosta älykkääseen taloushallintoon. Sen jälkeen siirrytään listamaan monia hyötyjä ja mahdollisuuksia, joita digitaalinen taloushallinto tarjoaa yrityksille. Viimeiseksi pohditaan, onko digitaalisessa taloushallinnossa joitakin ongelmakohtia ja kuinka näitä tulisi lähestyä.

2.1 Digitaalisen taloushallinnon määritelmä

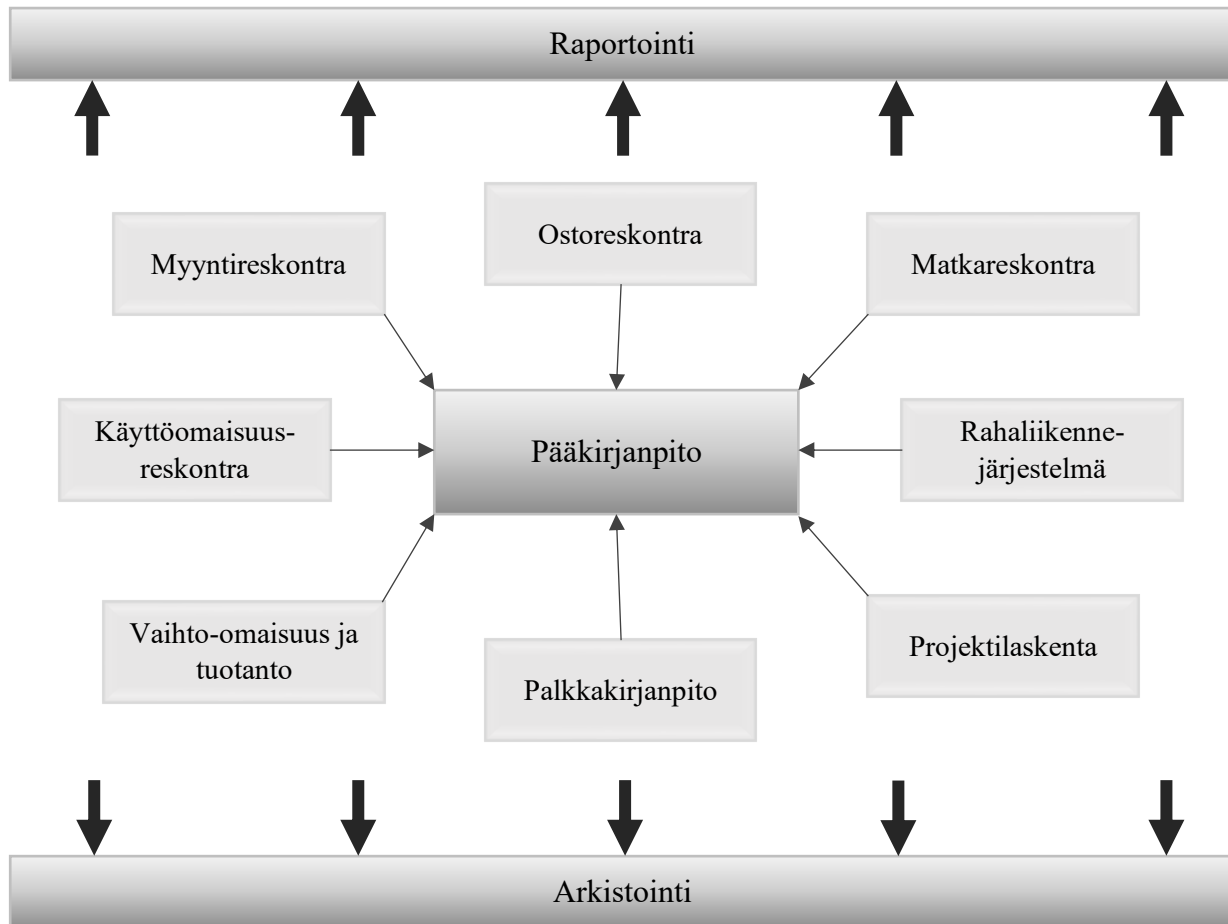
Taloushallinto-termiä käytetään usein laskentatoimeen liittyvässä kirjallisuudessa, mutta taloushallinto on kuitenkin kattavampi konsepti kuin pelkkä laskentatoimi. Taloushallinto tarkoittaa organisaation osana olevaa järjestelmää, jolla organisaation on mahdollista seurata taloudellisia tapahtumiaan niin, että se pystyy raportoimaan toiminnastaan tietoa eri sidosryhmille. Taloushallinto voidaan sidosryhmien perusteella jaotella sisäiseen ja ulkoiseen laskentatoimeen. Ulkoinen eli yleinen laskentatoimi tarjoaa tietoa pääsääntöisesti ulkopuolisille sidosryhmille, esimerkiksi osakkaille, asiakkaille ja viranomaisille. Sisäisen laskentatoimen tavoitteena sen sijaan on organisaation johdon taloudellisen tiedon tarpeiden täyttäminen. (Lahti & Salminen 2014, 14.)

Digitaalinen taloushallinto tarkoittaa sitä, että kaikki taloushallinnon käsittelyvaiheet ja tietovirrat automatisoidaan ja käsitellään digitaalisessa muodossa. Digitaalisen taloushallinnon myötä jokainen kirjanpidon ja sen osaprosessin tapahtuma syntyy ilman paperia niin automaattisesti kuin mahdollista. Automaattinen taloushallinto onkin myös toimiva termi, kun kuvataan digitaalista taloushallintoa. (Lahti & Salminen 2014, 24.)

2.2 Taloushallinnon prosessit digitaalisessa taloushallinnossa

Taloushallinnon muodostaa prosessit, data, tietojärjestelmät sekä ihmiset. Taloushallintoon tulevaa dataa käsitellään prosessien avulla. Prosessointia voidaan hoitaa tietojärjestelmien toimesta automaatti-

sesti, ihmisten toimesta manuaalisesti tai näiden molempien yhteistyönä. Taloushallinnon lopputuotteena saadaan raportteja, dokumentteja ja rahavirtoja. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 93.) Taloushallinto jaotellaan usein vielä eri osaprosesseihin. Seuraavaksi kuviossa 1 kuvataan taloushallinnon osaprosessit ja se, kuinka ne yhdessä pääkirjanpidon kanssa muodostavat taloushallinnon prosessikokonaisuuden.

KUVIO 1. Taloushallinnon kokonaisuus (mukaiillen Kaarlejärvi & Salminen 2018, 95)

2.2.1 Taloushallinnon osaprosessit

Taloushallinnon näkökulmasta katsottuna ostolaskuprosessi lähtee liikkeelle ostolaskun vastaanotosta ja päättyy laskun maksamiseen, kirjanpitoon kirjaamiseen sekä arkistointiin. Koko yrityksen hankintaprosessia tarkasteltaessa voi prosessiin liittyä jo ennen ostolaskun vastaanottoa esimerkiksi tarjouspyyntö, tarjous sekä sopimuksen teko. Yksittäisiin hankintoihin voi sisältyä myös ostoehdotus ja -tilaus sekä näiden hyväksynnät. Kun ostolasku on vastaanotettu, se tiliöidään ostotilauksen tai muiden laskutietojen

perusteella ja lähetetään tämän jälkeen tarkastettavaksi ja hyväksyttäväksi. Hyväksytyt ostolaskut kirjautuvat kirjanpitoon ja ne voidaan laittaa maksatukseen. Lopuksi laskujen maksut kirjataan yrityksen tiliotteiden mukaan, jonka jälkeen ostolaskuprosessi on valmis. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 97–98.)

Yksi yrityksen ratkaisevista toiminnoista on laskutus. Oikeellinen ja ajantasainen laskutusprosessi varmistaa yrityksen maksuvalmiuden sekä parantaa yrityksen imagoa asiakkaille. Myyntilaskutuksen kokonaisprosessin voidaan katsoa käynnistyvän laskun laatimisesta. Laskun laatimista seuraa laskun lähetytys, arkistointi sekä mahdolliset perintätoimenpiteet. Prosessin viimeinen vaihe on maksusuorituksen kohdistaminen myyntireskontraan sekä suorituksen kirjaus pääkirjanpitoon. Koko laskutusprosessi saadaan täysin sähköiseksi vain silloin, kun laskun vastaanottajan on myös mahdollista käsitellä ostolaskut sähköisessä muodossa. (Lahti & Salminen 2014, 78–79.)

Työntekijöillä on oikeus matkustaessaan saada matkakulukorvauksia, mikä aiheuttaa matkalaskuprosessin. Kululaskuprosessi taas syntyy, kun työntekijä tekee yritykselle kuuluvia pienhankintoja itse. Matkai tai kululaskuprosessi alkaa, kun työntekijä tekee hankinnan usein omalla rahalla, ja tämän jälkeen tekee hankinnasta matka- tai kululaskun. Seuraavaksi vuorossa ovat organisaatiokohtaiset hyväksyntätoimenpiteet ja laskut myös arkistoidaan. Kun korvaus on maksettu henkilölle ja kirjanpitoon on tehty tarvittavat kirjaukset, prosessi katsotaan päättyneeksi. (Lahti & Salminen 2014, 101–102.)

Kun yrityksen taloushallinnossa puhutaan maksuliikenteestä, tarkoitetaan maksutapahtumien välittämistä järjestelmien ja pankin välillä sekä taloushallintojärjestelmässä tapahtuvaa maksujen käsittelemistä. Järjestelmässä muodostetaan ulospäin lähtevät maksut, jonka jälkeen ne voidaan lähettää pankkiin. Tämän jälkeen pankki tekee yrityksen pankkitililtä luodun maksuerän perusteella tarvittavat veloitukset. Sisäänpäin tulevat maksut pankki keräilee ja esittää päiväkohtaisesti ja välittää nämä tiedot yritykselle tiliotteiden sekä viitemaksutiedostojen avulla. Sen jälkeen yritys voi kuitata maksut avoimia saatavia vastaan. Kokonaisuudessaan rahaliikenne raportoidaan pankin toimesta tiliotteella, josta voidaan muodostaa kirjanpitoon pankkitilille kirjaukset. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 132–133.)

Käyttöomaisuudeksi taseeseen voidaan kirjata sellaiset pitkäaikaiset investoinnit, joita tullaan hyödyntämään vähintään kolmen vuoden ajan. Käyttöomaisuuden hankinnasta kirjataan kulut poistoina hyödykkeen vaikutusaikana niin, että ne menevät samassa suhteessa hyödykkeen taloudellisen kulumisen kanssa. Käyttöomaisuuskirjanpito-prosessin vaiheita ovat siis käyttöomaisuushankintojen perustaminen, poistojen laskeminen ja kirjaus, myynti- ja romutustapahtumien käsittely, täsmäytys sekä raportointi. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 140.)

2.2.2 Pääkirjanpito

Pääkirjanpidolla on monenlaisia tehtäviä, kuten reskontrien ja liittymien täsmäytykset, verojen käsittely, jaksotusten teko sekä raportointi. Kaikki taloushallinnon osaprosessit ovat tärkeitä pääkirjanpidon sidosryhmiä. Osakirjanpidon tapahtumista sekä liiketoimintaprosessien kirjauksista syntyy suurin osa koko kirjanpidon tapahtumista. Näitä lähteitä ovat esimerkiksi myynti- ja ostoreskontra, palkka- ja kassakirjanpito sekä matkareskontra. Pääkirjanpitoon voidaan tehdä myös suoraan tositteita, joita nimitetään usein muistiotositteiksi. Muistiotositteilla kirjataan esimerkiksi jaksotuksia, oikaisuja, vyörytyksiä sekä maksettava arvonlisävero. Pääkirjanpidossa kootaan siis yhteen kaikki kirjaukset jokaisesta yrityksen liiketapahtumasta. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 143–145.)

2.2.3 Raportointi ja kontrollit

Raportointiprosessin katsotaan alkavan siitä, mihin toiset osaprosessit päättyvät. Raportointiprosessissa hyödynnetään tietoa kaikista muista prosesseista. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 94.) Kohderyhmästä riippuen raportointi jaetaan tyypillisesti ulkoiseen ja sisäiseen raportointiin. Ulkoinen raportointi täyttää yrityksen lain säättämät raportoinnin tarpeet esimerkiksi viranomaisille, omistajille ja rahoittajille. Tyypillisimmät ulkoiset raportit ovat tase- ja tuloslaskelmaraportit, päivä- ja pääkirjaraportit sekä viranomaisilmoitukset. (Lahti & Salminen 2014, 172–173.) Sisäinen eli johdon raportointi on tarkoitettu yrityksen omistajille päätöksenteon tueksi. Sisäinen raportointi on ulkoista raportointia huomattavasti laajempaa, ja yrityksen avainluvut ja taloudellinen tulos raportoidaan liiketoiminnan johtamisen näkökulmasta. (Lahti & Salminen 2014, 176.)

Yrityksen hallintoon kuuluu olennaisesti myös erilaiset kontrollit ja riskien hallinta. Yrityksen johto asettaa tavoitteita, joiden mukaan ylläpidetään kontrolleja. Sisäisellä kontrollilla tarkoitetaan prosessia, jolla seurataan tiettyjen tavoitteiden toteutumista. Tällaisia tavoitteita on esimerkiksi taloudellisen raportoinnin luotettavuus, toimintojen tehokkuus ja erilaisten määräysten ja lakien noudattaminen. Kontrollien on syytä toteutua osana organisaation muita prosesseja. Älykkään taloushallinnon myötä järjestelmäympäristön kontrollit nousevat erityiseen rooliin. Kontrolleilla voidaan hallita sitä, kuinka järjestelmää käytetään ja mitä käyttäjien on siellä mahdollista tehdä. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 161.)

2.2.4 Prosessien kehittyminen digitalisaation myötä

Taloushallinnon digitalisoitumista on vauhdittanut sähköinen taloushallinto sekä siihen liittyvät järjestelmät ja taloushallinnon prosessien automatisoiminen. Prosessien tehostuminen automatisaation myötä mahdollistaa koko liiketoiminnan tietovirtojen hyödyntämistä suurten kokonaisuuksien hallinnassa. Parhaassa tapauksessa lakisääteinen kirjanpito voi muodostua monen eri osa-alueen, kuten myynnin, oston, henkilöstöhallinnon ja varaston sivutuotteena. Viimeaikaiset digitaaliset muutokset taloushallinnossa ovat olleet nopeita, ja niiden myötä on opeteltava uusia ajattelumalleja ja toimintatapoja. (Haukka.)

Taloushallinnon eri prosessien ja työvaiheiden automatisointi vaatii useita kehitysaskelia, eikä niiden muuttaminen yhdellä kertaa perinteisestä kirjanpidosta täysin automatisoiduksi kokonaisuudeksi ole käytännössä mahdollista. Automatisointi on hyvä aloittaa pienimmistä ja yksinkertaisimmista kokonaisuuksista esimerkiksi hyödyntämällä robotiikkaa. (Aho, Annala, Huhtala & Jutila 2018.) Taloushallinnon prosessien kehittämisen keskeisimpiä tavoitteita on tehokkuuden kasvatus, läpimenoaikojen nopeuttaminen sekä prosessin tapahtuminen laadun parantaminen. Prosesseista pyritään saamaan mahdollisimman helppokäyttöisiä ja toimivia sekä taloushallinnon että prosesseihin osallistuvien henkilöiden näkökulmasta. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 168.)

Pääkirjanpitoa tarkasteltaessa Kaarlejärvi ja Salminen (2018, 145–146) mainitsevat, että älykkään taloushallinnon myötä suurin osa tapahtumista kirjautuu kirjanpitoon liittymien ja automaation avulla. Tällöin pääkirjanpidolle jää tehtäväksi automaation ohjaus, osakirjanpidon täsmäytys, kirjanpidon kokonaisuuden analysointi sekä esimerkiksi oikaisujen ja jaksotusten kirjaus. Nämä tehtävät tuovat kirjanpitäjille ja controllereille uusia työtehtäviä sekä aiheuttavat vaatimuksen uudenslaiselle osaamiselle. Älykkäässä taloushallinnossa pääkirjanpidolla on tärkein rooli sen täsmäyttävien ja ohjaavien tehtävien takia. Koko taloushallinnon tehokkuuteen ja laatuun vaikuttaa se, kuinka hyvin prosessit ja kontrollit on saatu määriteltyä ja suunniteltua pääkirjanpidon näkökulmasta tehokkaaksi. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 145–146.)

Automaatiolla on keskeinen vaikutus kontrollien tehostamiseen ja lisäämiseen. Kun prosessit saadaan mahdollisimman automaattisiksi, ei ole enää entistä tarvetta kontrolloida ihmisten aiheuttamia virheitä tai väärinkäytöksiä. Automaatiolla voidaan esimerkiksi tehdä tiettyjä täsmäytyksiä päivittäin, kun aiemmin niitä on tehty kuukausittain manuaalisesti. Ihmisen aika ei tällöin tuhlaannu rutiininomaisiin täsmäytyksiin, vaan se voidaan käyttää vaativimpiin tarkastuksiin, kuten poikkeamien havainnointiin ja niiden selvityksiin. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 163.)

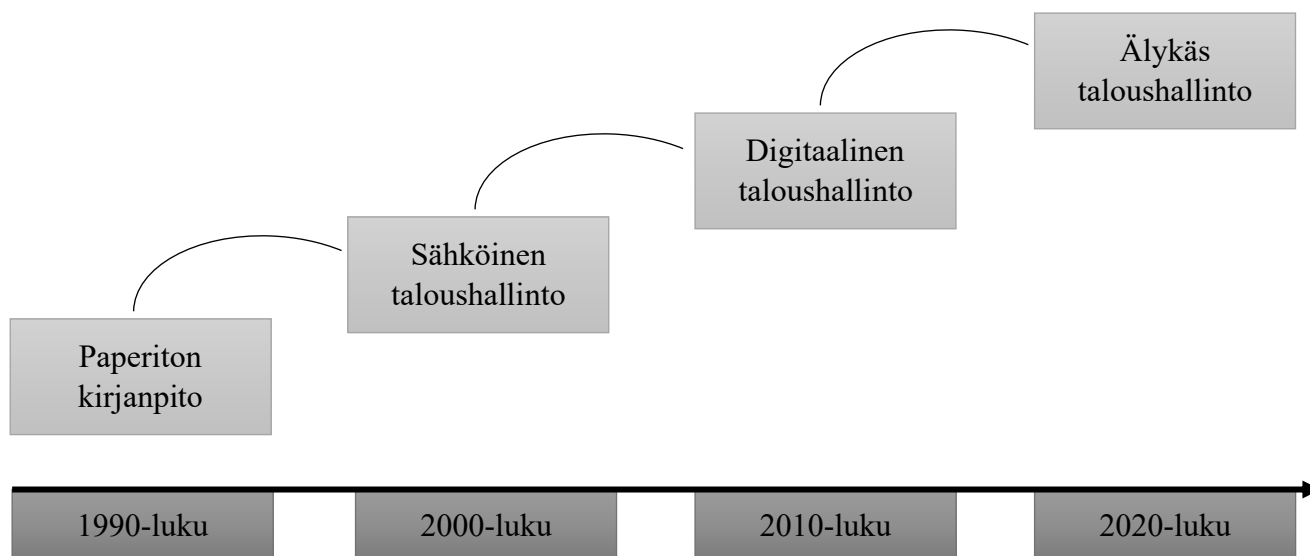
Digitalisaation myötä tullut ohjelmistorobotiikka mahdollistaa yritysten kirjanpidon prosessien parantamisen luomalla esimerkiksi omatekoisia sääntökirjoja. Sääntökirjoilla tarkoitetaan sitä, että kirjanpito-ohjelmaan määritellään ennalta, mille kirjanpidon tilille kunkin toimittajan laskut tiliöidään. Laskun saapessa ohjelmaan se tiliöidään etukäteen ohjelmoidulla tavalla. (Fabric AI 2019.)

Kaikkia taloushallinnon osa-alueita ei ole mahdollista automatisoida samalla kertaa, vaan automatisointi on syytä aloittaa selkeimmistä ja yksinkertaisimmista prosesseista. Prosessi muuttuu lähes aina automatisoinnin myötä, joten selkeitä prosesseja on helpompaa muokata kuin monimutkaisempia prosesseja. Toisaalta suuremmat hyödyt voi saavuttaa automatisoimalla suurten volyyymien käsittelyn, ja ne voikin olla helppo automatisoida, jos taustaprosessit ovat riittävän yksinkertaiset. Esimerkiksi ostolaskujen käsittelyprosessi tai myyntiprosessi voivat olla helposti automatisoitavia prosesseja. (Haukka.)

2.3 Digitaalisen taloushallinnon kehitys

Tällä hetkellä taloushallinto on kehittymässä digitaalisesta taloushallinnosta seuraavaan vaiheeseen, jota kuvataan älykkääksi taloushallinnoksi. Käytännössä digitaalinen taloushallinto tarkoittaa sitä, että kaikki taloushallinnon materiaalit käsitellään sähköisessä muodossa ja taloushallinnon transaktioiden käsittely ja prosessointi on automatisoitua. Aineistot arkistoidaan sähköisesti ja kaikki tieto on saatavilla sähköisessä muodossa. Yritys käsittelee tiedon sähköisessä muodossa ja tieto myös liikkuu sähköisesti eri järjestelmien ja osapuolten välillä. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 14–15.)

Kaarlejärvi ja Salminen (2018, 15) korostavat, että täyden digitaalisuuden saavuttamiseksi taloushallinnon aineistot on käsiteltävä digitaalisesti koko arvoketjussa. Tämän edellytyksenä on se, että laskut lähetetään oikeassa muodossa sähköisesti toimittajien toimesta. Mikäli laskut saapuvat paperimuotoisena ja ne skannataan sähköiseksi, ei puhuta digitaalisesta taloushallinnosta, vaan sähköisestä taloushallinnosta, joka on ikään kuin esiaste digitaalisesta taloushallinnosta. Sähköistä taloushallintoa edeltävä vaihe on paperiton kirjanpito. Tätä termiä käytetään, kun tarkoitetaan sellaista kirjanpitoa, jossa lakisääteiset tositteet esitetään sähköisessä muodossa. Vaikka digitaalinen taloushallinto on myös paperitonta, voidaan paperittomuus saavuttaa manuaalisessa ja tehottomassa prosessissa niin, että aineistot muutetaan jälkepäin sähköiseen muotoon esimerkiksi skannaamalla. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 15.) Kuviossa 2 kuvataan seuraavaksi taloushallinnon digitalisoitumisen kehitysaskeleet.

KUVIO 2. Taloushallinnon digitalisoituminen (mukaillen Kaarlejärvi & Salminen 2018, 16)

2.4 Digitaalisen taloushallinnon mahdollisuudet

Digitaalisella taloushallinnolla on todettu olevan monenlaisia hyötyjä, kuten ajantasaiset tiedot yrityksen taloudesta, digitaalinen arkistointi sekä laskutusprosessien tehostuminen. Myös tilitoimiston oma kannattavuus paranee tehokkaiden digitaalisten prosessien myötä. Taloushallinnon prosessien digitalisoinnilla säästetään rahaa ja aikaa, ja samalla luodaan vakaa pohja kannattavalle ja kasvavalle toiminnalle. Tehostettujen prosessien myötä tilitoimistolla on myös enemmän aikaa asiakkaiden ohjaukseen ja neuvontaan. (Similä 2019b.)

Kaarlejärvi ja Salminen (2018, 22) toteavat digitaalisuudella olevan useita hyötyjä, joista olennaisimpia ovat sen nopeus ja tehokkuus. Resurssien tarve laskee digitaalisuuden myötä merkittävästi. Digitaalinen taloushallinto vähentää virheiden mahdollisuutta, kun aikaisemmin ihmisten tekemän manuaalisen työn aiheuttamat inhimilliset lasku- ja tallennusvirheet vähenevät järjestelmien tehdessä automatisoivat työt. Lisäksi digitalisoiminen lisää läpinäkyvyyttä sekä parantaa toiminnan laatua ja ohjattavuutta. Digitaalisuuden myötä toiminta on ajasta ja paikasta riippumatonta, jolloin esimerkiksi raporttien selailu tai laskujen käsittely luonnistuu mistä tahansa. Tositteet ja aineistot, jotka ovat digitaalisessa muodossa, on helppo siirtää ja varastoida ja niihin pääsee helposti käsiksi. Yritykset pystyvät reagoimaan nopeammin eri asioihin, kun reaaliaikainen tieto ja raportit ovat koko ajan saatavilla. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 22.)

Digitaalinen taloushallinto tuo erityistä hyötyä myös raportointiin. Kuukausittainen raportointi on ajan-
tasaisempaa, kun tiliotteet, osto- ja myyntilaskut sekä matka- ja kululaskut saadaan kirjautumaan kirjan-
pitoon automaattisesti heti niiden saapuessa. Näin voidaan seurata kassan ja reskontrien tilannetta sekä
liiketoiminnan tulosta vaivattomasti myös kesken kuukauden. Lisäksi projekti- ja kustannuspaikkatason
seuranta on tehokkaampaa. (Helanto, Kaisaniemi, Koskinen, Kuntola & Siivola 2013, 14.)

Kun rutiinitehtävät on saatu automatisoitua, jää taloushallinnon ammattilaisten työajasta enemmän aikaa
tehtäviin, joissa voidaan hyödyntää ihmisten älykkyyttä. Ihminen suorittaa tehtäviään tehokkaammin ja
mielekkäämmin tekoälyn avulla kuin ilman sitä, sillä se on työnteon tukena. Tämä tarkoittaa sitä, että
tekoäly esimerkiksi nopeuttaa ja helpottaa eri ohjelmistojen käyttöä, tarjoaa oleellista dataa sekä ehdot-
taa tehtäviä toimenpiteitä. Voidaankin ajatella, että tekoälyn on mahdollista optimoida ihmisen työtä.
Tämän lisäksi tekoälyllä voidaan myös parantaa asiakaskokemusta ja -tyytyväisyyttä. Tulevaisuudessa
ihmisen toimenkuvaksi jäänee ainoastaan päätöksenteko sekä sellaisten tilanteiden käsittely, jotka ovat
täysin uudenlaisia ja tulkinnallisia. Luonnollisesti teknologioiden kehittyessä ihmisen tehtävänä on
myös älykkään taloushallinnon jatkuva kehittäminen. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 23.)

2.5 Digitaalisen taloushallinnon haasteet

Digitaalisen taloushallinnon ollessa vielä melko uusi käsite, voi sitä käyttöönotettaessa tulla vastaan
myös ongelmia ja haasteita. Otettaessa digitaalinen taloushallinto käyttöön on huomioitava, että toimin-
tamalleja muutettaessa myös kokoneiden kirjanpitäjien on opetettava uudet työtavat. Kirjanpitäjien työn-
kuva muuttuu tallentajasta automaation hallitsijaksi, jolloin työssä korostuu erityisesti täsmäytyksen
merkitys. Myös uusien ohjelmistojen käytön opiskelu on tarpeen digitaaliseen taloushallintoon siirryttä-
essä. Eräänä haasteena voi myös olla se, että erityisesti pienimmät tilitoimistojen asiakkaat eivät koe
digitaalisesta taloushallinnosta olevan heille olennaisesti hyötyä. (Helanto ym. 2013, 17.)

Yhtenä kompastuskivenä tilitoimiston digitalisoitumisessa voi olla työn hinnoittelu. Työn tehostuessa
ansaintalogiikka muuttuu merkittävästi, jolloin erityisesti tuntiperusteisen hinnoittelun käytössä on se
uhka, että tehokkuuden kasvamisesta saatava hyöty laskee vähenevän tunti- ja kassalaskutuksen myötä. Kun tili-
toimisto tähtää kaikkia hyödyttävään hinnoitteluun sekä pyrkii vastaamaan muutoksen aiheuttamiin
haasteisiin, yhä suurempi osa asiakkaista vaatii jo digitaalista taloushallintoa. Mikäli tilitoimisto ei ole
tätä valmis tarjoamaan, se on vaarassa menettää asiakkaitaan. (Helanto ym. 2013, 18.)

Digitalisaatio tuo väistämättä mukanaan tarpeen yrityksen toimintatapojen muutokselle. Digitalisaation mukanaan tuoman muutoksen myötä on tärkeää asettaa selkeät tavoitteet digitalisaatiolle, jotta siitä saadaan irti kaikki mahdollinen hyöty ja muutokseen suunnatut resurssit voidaan hyödyntää mahdollisimman tehokkaasti. Muutoin yrityksessä ei välttämättä saada kustannussäästöjä, tehokkuutta ja nopeaa raportointia, jotka digitalisaatio voisi mahdollistaa. Tavoitteiden ollessa epäselvät voi muutoksen läpivienti olla haasteellista ja se voi aiheuttaa muutosvastarintaa. Raportoinnin näkökulmasta ongelmana voi olla se, että kaikkea tietoa ei voida hyödyntää, jos tavoitteita ei ole asetettu eikä prosesseja ole selvitetty. Kun yritys on asettanut selkeät tavoitteet, yrityksen johto myös viestittää eri yrityksen tasoille digitalisoitumisen tärkeydestä yritystoiminnan kannalta. (Haukka.)

3 TOIMINNANOHJAUSJÄRJESTELMÄT

Yrityksen taloushallinnon digitalisoitumiseen vaikuttaa merkittävästi taloushallinnon järjestelmä- ja palveluvalinnat. Taloushallinto on olennainen sekä pakollinen osa jokaista yritystä, ja siinä myös teknologia on keskeinen tekijä. Yrityksen koosta riippumatta järjestelmähankinnat ovat usein suuria ja pitkälle vaikuttavia päätöksiä. (Lahti & Salminen 2014, 34–35.) Tässä luvussa päästäänkin syvemmälle digitaaliseen taloushallintoon ja perehdytään siihen, mikä on toiminnanohjausjärjestelmä ja mikä sen merkitys on yrityksessä. Luvussa esitellään myös syitä toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönotolle yrityksissä sekä lopuksi kerrotaan vielä erilaisista erillisjärjestelmistä ja integroiduista järjestelmistä.

3.1 Toiminnanohjausjärjestelmän merkitys ja tehtävä

Toiminnanohjausjärjestelmillä eli ERP-järjestelmillä (Enterprise Resource Planning) on modulaarinen rakenne, jossa toisiinsa integroidut sovellukset käyttävät yhteistä keskitettyä tietokantaa. Usein toiminnanohjausjärjestelmät kattavat toiminnallisuuksia taloushallinnosta alkaen vähintään myyntiin, projekti- ja henkilöhallintoon, logistiikkaan ja materiaalihallintoon. Tärkein asema toiminnanohjausjärjestelmissä on taloushallinnolla. Taloushallintomoduuli onkin usein se moduuli, josta vaiheistetut käyttöönottoprojektit aloitetaan. Tässä moduulissa määritellään paljon tärkeitä, muihin moduuleihin ja sovelluksiin vaikuttavia ohjaustietoja. Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi tilikartta, organisaatorakenne sekä kustannuspaikkatiedot. (Lahti & Salminen 2014, 40.)

Toiminnanohjausjärjestelmä on kehitetty tarjoamaan hyödyllistä tietoa yrityksen strategian, toimintojen ja päätöksenteon tukemiseksi. Järjestelmiä käyttävät sekä yrityksen ylin johto että alemmalla tasolla työskentelevät henkilöt, jotka käyttävät järjestelmää päivittäisissä toimissaan. (Matendela & Ogao 2013, 519.) Toiminnanohjausjärjestelmien toimivuus taloushallinnossa ja sen osaprosesseissa voi vaihdella suuresti, jonka vuoksi niihin integroidaan usein muita taloushallinnon erillissovelluksia. Tällaisia sovelluksia ovat tyypillisimmin raportoinnin tai palkkahallinnon osasovellukset. (Lahti & Salminen 2014, 41.)

3.2 Toiminnanohjausjärjestelmien käyttöönoton syitä

Toiminnanohjausjärjestelmän hankintaan keskeisimpiä syitä ovat analytiikan kehittäminen ja laadukas raportointi, josta tulee järjestelmien avulla oikea-aikaista. Perinteinen kirjanpidon talousraportointi ei anna liiketoiminnan johtamista varten yhtä syvää tietoa, kuin liiketoimintadataan perustuva raportointi, johon on yhdistetty taloudellista informaatiota. Liiketoiminnan dataan perustuvassa raportoinnissa, joka päivittyy reaaliaikaisesti, on monia hyötyjä. Sen avulla yrityksen johdon on mahdollista saada selville, mistä positiivinen tai negatiivinen kassavirta todellisuudessa johtuu tai mitkä myyntiprosessin tekijät eivät ole kannattavia. Johto voi myös selvittää, mitkä asiat vaikuttavat asiakaspoistumaan, jolloin toimenpiteitä voidaan tehdä jo ennen, kuin asiakas irtisanoutuu. Tämä ei ole mahdollista ilman tehokasta toiminnanohjausjärjestelmää. (Redocap 2019.)

Toiminnanohjausjärjestelmien avulla ja erityisesti niiden tuoman automaation kautta yritys lisää tehokkuuttaan ja tuottavuuttaan. Monet aiemmin manuaalisesti hoidetut työvaiheet on mahdollista hoitaa automaattisesti ja digitaalisesti, jolloin säästetään arvokkaita resursseja ja niitä voidaan hyödyntää tehokkaammin. Toiminnanohjausjärjestelmää käytettäessä prosessit ovat entistä sujuvampia, jolloin tiedon henkilöytyminen ja informaatiokatkokset vähenevät. Nykyisten toiminnanohjausjärjestelmien ollessa pilvipalveluita, voidaan tietoihin päästä käsiksi missä vain ja tietojen oikeellisuus on taattua. (Redocap 2019.)

Kun yrityksellä on käytössä toiminnanohjausjärjestelmä, tiedot täytyy syöttää järjestelmään vain kerran, jos sitäkään. Näppäilyvirheet vähenevät, kun tietoja ei syötetä manuaalisesti. Tietojen käsittely on myös turvallisempaa toimivan järjestelmän kanssa, sillä tiedot eivät ole hajallaan eri paikoissa, ne eivät joudu väärin käsiin eikä tiedot häviä. Toiminnanohjausjärjestelmien käytöllä on myös selkeä etu, mikäli ajatellaan esimerkiksi yrityskauppoja tai sijoittajien etsimistä. Toimivan järjestelmän kanssa on helpompi määritellä yrityksen taloudellinen tila, sillä tieto on dokumentoituina helposti hyödynnettävissä ja toiminta on myös läpinäkyvää. Yritys on houkuttelevampi mahdollisten sijoittajien silmissä, kun tiedot ovat helposti esiteltävissä ja hyvässä järjestyksessä. (Redocap 2019.)

3.3 Muut erillisjärjestelmät

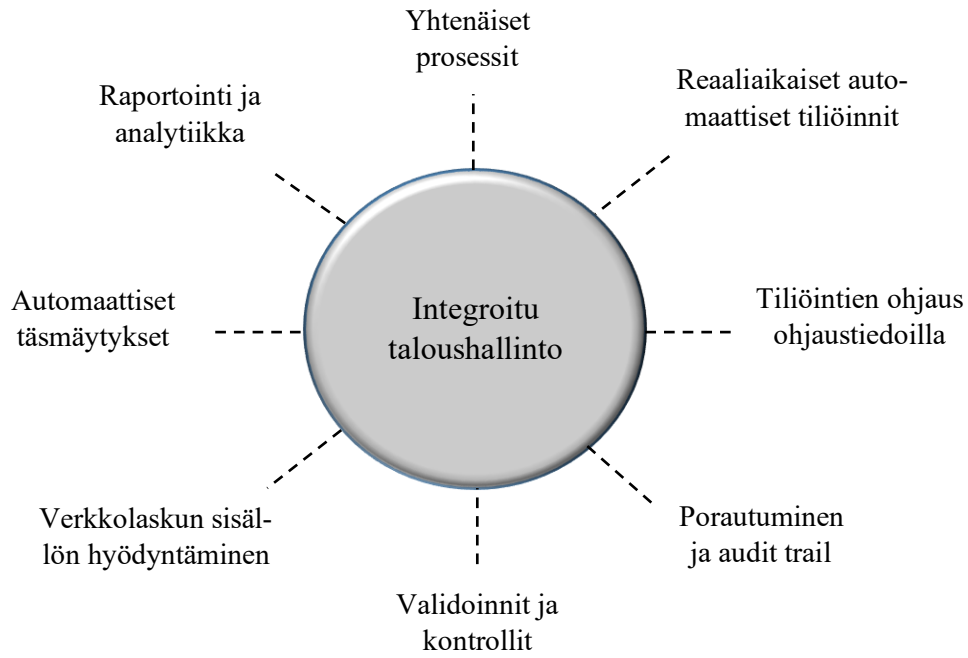
ERP-järjestelmien lisäksi taloushallintoprosesseihin on tarjolla myös prosessikohtaisia erilliskäyttöjärjestelmiä, joita kutsutaan myös valmisohjelmistoiksi. Erillisjärjestelmät ovat usein hyvin standardoituja ja niistä

löytyy käyttötarkoituksen mukaiseen prosessiin kattavat toiminnallisuudet. Toiminnanohjausjärjestelmiin verrattuna erillisjärjestelmien heikkoudeksi nousee se, että mikäli yrityksen muita tietokantoja ei integroida erillisjärjestelmien kanssa, ne eivät automaattisesti keskustele keskenään. Tämän vuoksi erillisjärjestelmissä on usein valmiina rajapinnat yleisimpiin liittymä- ja tiedonsiirtotarpeisiin. Erilaisia erillisratkaisuja ovat esimerkiksi laskutussovellukset, kirjanpito- ja maksuliikenneohjelmistot, matka- ja kululusko- sovellukset sekä palkka- ja HR-ohjelmistot. (Lahti & Salminen 2014, 41.)

3.4 Integroidut järjestelmät

Nykyistä automatisoitua taloushallintoa voidaan myös kuvata integroituna taloushallintona. Yrityksen järjestelmät eivät ole ainoa osa-alue, jota integraatiot koskevat, vaan integraatioon liittyy myös rajapinnat sidosryhmiin, kuten toimittajiin ja viranomaisiin. Jotta aito digitaalisuus taloushallinnossa saadaan toteutumaan, ovat toimivat integraatiot välttämättömiä. Parhaassa tapauksessa kaikki yrityksen toiminnot katetaan integroiduilla tietojärjestelmillä, ja integraatio mahdollistaa suurimman osan kaikista kirjanpidon kirjauksista. Esimerkki tästä voisi olla tilanne, jossa projektinhallinnassa muutetaan projektin tietyn vaiheen statusta, jolloin syntyy automaattinen lasku maksupostin mukaan ja se lähtee asiakkaalle. Laskusta taas syntyy automaattisesti myyntireskontran kautta kirjanpitoon myynnin kirjaus sekä taseeseen myyntisaatavan kirjaus. Projektitapahtumista voisi myös automaattisesti syntyä osatuloutuskirjaukset. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 42.)

Myös kirjanpitäjien työnkuvat muuttuvat integroinnin myötä, kun työ ei enää keskity tiedon tallennukseen, vaan enemmän mahdollisten virheiden selvitykseen ja kirjanpidon integraatiolähteiden täsmäytykseen. Lisäksi käyttäjillä tulee olla entistä parempi ymmärrys ja osaaminen järjestelmien käytöstä. Integroidut järjestelmät mahdollistavat sovellusten välillä liikkumisen sekä porautumisen pääkirjanpidon tapahtumalta varastotapahtumiin ja tilauksiin. Järjestelmän käyttäjällä tulee taloushallinnon osaamisen lisäksi olla myös tuntemusta operatiivisista toiminnoista, mikä mahdollistaa virheiden selvittämisen ja ohjaustietojen määrittelyn. Esimerkiksi ostomodulissa oleva virheellinen perustieto luo myös taloushallintoon virheitä ja siten manuaalista työtä, ja osto-osaston kanssa on suunniteltava toimenpiteet korjausta varten. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 43–44.) Kuviossa 3 kuvataan seuraavaksi integroidun taloushallinnon kokonaisuus.

KUVIO 3. Integroitu taloushallinto (mukaillen Kaarlejärvi & Salminen 2018, 44)

4 KONSULTOINTI TALOUSHALLINNOSSA

Kirjanpitäjän työtä pidetään Suomessa yhtenä uhanalaisimmista ammateista. Vuonna 2013 Oxfordin yliopistossa julkaistu tutkimus toteaa, että perinteiset kirjanpitäjät tullaan korvaamaan teknologian toimesta seuraavassa 20 vuodessa jopa 94 prosentin todennäköisyydellä. Tästä ei kuitenkaan tule huolestua, mikäli muutos ymmärretään ja asiakkaiden uusiin tarpeisiin pystytään vastaamaan niiden vaatimalla tavalla. Yrityksen hallinnon tukena oleva kirjanpitäjä ei tule enää olemaan tapahtumien kirjaaja, vaan hänen roolikseen jää automaattisesti kirjattujen tapahtumien tarkastus sekä saatujen tulosten analysointi. (Akselin 2017.)

Perinteisen kirjanpidon lisäksi digitalisaation myötä myös esimerkiksi taloudellisen tiedon analysointiin ja johdon raportointiin liittyvät lisäarvopalvelut tulevat muuttumaan. Älykkäät ohjelmistot pystyvät tuottaa huomattavasti ihmistä nopeammin ja tehokkaammin havaintoja, joita ihmiset eivät välttämättä tunnista lainkaan. (Aho 2019, 18.) Edellisissä luvuissa käsiteltiin digitaalista taloushallintoa sekä toiminnanohjausjärjestelmiä. Todettiin, että digitalisaatio on muuttanut taloushallintoa ja siihen liittyviä työvaiheita merkittävästi. Tässä luvussa pohditaan, kuinka perinteisen kirjanpitäjän työ on muuttunut digitaalisen ja automatisoidun taloushallinnon myötä, ja minkälaisia ominaisuuksia tulevaisuuden talouskonsulteilta vaaditaan. Viimeiseksi katsotaan tulevaisuuteen ja siihen, miltä se tulee tilitoimistoille näyttämään.

4.1 Tilitoimistoalan muutos digitalisaation myötä

Digitalisaation myötä suuri osa niistä töistä, joita tänä päivänä vielä tehdään, tulee poistumaan. Todennäköistä on kuitenkin se, että yritykset tulevat tulevaisuudessakin ostamaan taloushallintopalveluita ulkopuoliselta taholta. Se, mikä tulee kuitenkin muuttumaan, on palvelujen sisältö, tuottamistapa ja hinnoittelut. Tälle edellytyksenä on se, että tulevaisuudessa koneet tulevat hoitamaan ne taloushallinnon tehtävät, joista koneen on mahdollista suoriutua. Tällöin kirjanpitäjän työssä korostuu erityisesti ongelmanratkaisukyky ja vuorovaikutustaidot. Muutoksen keskellä selviävät parhaiten ne, jotka ymmärtävät muutoksen olevan välttämätön tosiasia ja jotka pyrkivät sopeutumaan muutokseen ja sitä mukaan myös kehittämään taitojaan. (Aho 2019, 23–24.)

4.1.1 Kirjanpitäjän työnkuvien kehittyminen

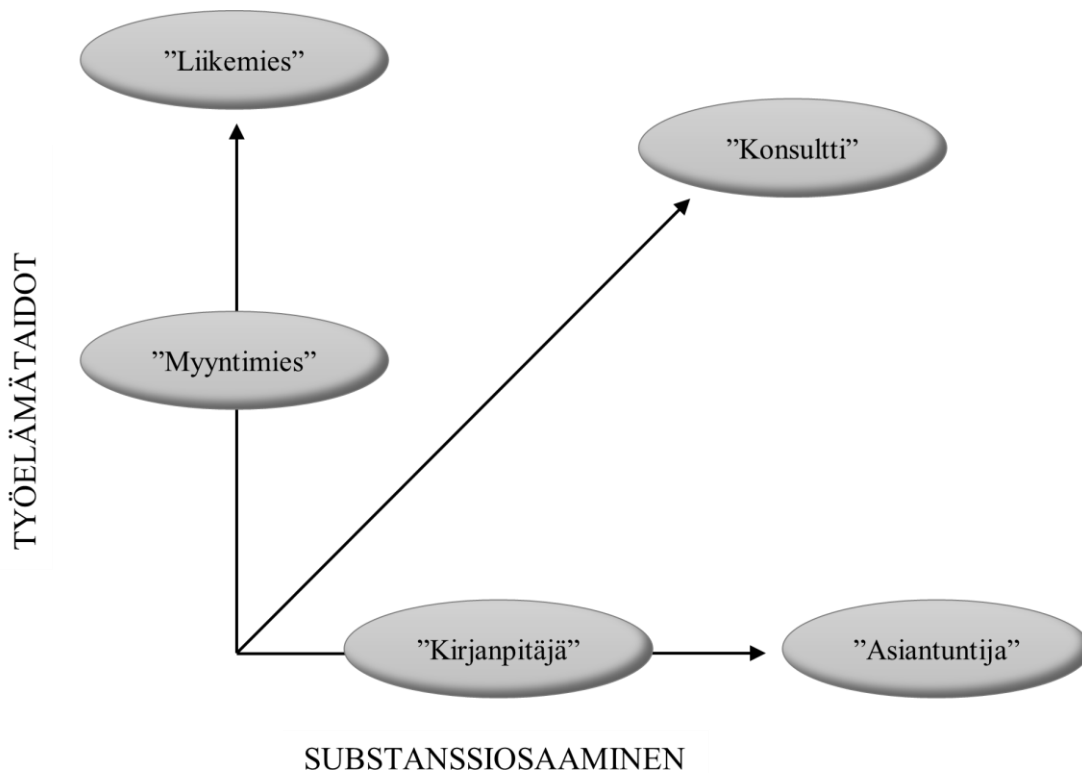
Vaikka tällä hetkellä tulevaisuuden taloushallinnon asiantuntijoiden työtehtäviä on mahdotonta tarkkaan ennustaa, voidaan nähdä hyvin realistisena kaksi skenaariota. Kirjanpitäjät joko kehittyvät konsulteiksi tai toimivat niin sanottuina prosessinhoitajina. Konsultin roolissa kirjanpitäjä toimii pääsääntöisesti vaativassa ongelmanratkaisutyössä. Kun kirjanpitäjä on vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa, hänen tehtävään on etsiä ja tunnistaa ongelmia. Ongelmiin voi löytyä useampia mahdollisia ratkaisuja, ja konsultin työssä keskeistä on saada kehitettyä ja parannettua asiakkaan tilannetta. Prosessinhoitajan roolissa kirjanpitäjän tehtävänä on valvoa asiakkaiden kirjanpityön tekeviä ohjelmistoja. Usein myös asetusten tekeminen ja poikkeustilanteiden käsittely jää ihmisen tehtäväksi. Perinteinen kirjanpito-osaaminen riittää tässä roolissa hyvin. (Aho 2019, 26.)

Muutosten myötä koko kirjanpitäjän urapolku tulee todennäköisesti muuttumaan. Uran alkupää tulee olemaan hankalampi, sillä helpot rutiinityöt jäävät pois, joita tekemällä pääsisi hyvin työhön sisään. Toisaalta työuran aikana tullaan jatkuvasti oppimaan ja erikoistumismahdollisuudet ovat entistä paremmat. Kirjanpitäjän työnkuvat muuttuvat enemmän controllerin työksi, jonka myötä myös asiakas täytyy tuntea paremmin. Suuren datamäärän mahdollisuudet täytyy ymmärtää ja sitä tulee osata käyttää. (Suomalainen 2017.) Lyhyesti sanottuna konsultin työnkuva on saada selville, mitä asiakas haluaa, ja tämän jälkeen esittää kiinnostava ja toimiva ratkaisu asiakkaalle. Konsultti katsoo työssään aina eteenpäin ja hänen mielenkiintonsa kohdistuu asiakkaan tulevaisuuteen. (Aho 2019, 105.)

4.1.2 Konsultilta vaadittavat ominaisuudet

Konsultilta vaaditaan uudenlaisia ominaisuuksia kirjanpitäjän työhön verrattuna. Asiakkaan saama lisäarvo kirjanpitäjän työstä on selkeä: kirjanpitäjä tekee asiakkaan kirjanpidot, sillä sitä vaaditaan laissa. Konsultin tarjoama lisäarvo taas tulee siitä, että asiakkaalla on jokin ongelma, johon konsultti tarjoaa ratkaisun. Konsultin tärkeintä osaamisaluetta onkin ongelmanratkaisutaito. Siinä missä muitakin taitoja, myös ongelmanratkaisutaitoa on mahdollista opetella ja kehittää. (Aho 2019, 167.) Ahon mukaan erityisen tärkeä osa ongelmanratkaisua on löytää myös sellaisia ongelmia, jotka eivät niinkään ole tiedossa. Yleensä talouskonsultit löytävät näitä ongelmia, kun he ovat keskusteluyhteydessä asiakkaan kanssa. Näin ollen vuorovaikutustaidot liittyvät olennaisesti ongelmanratkaisutaitoihin. (Aho 2019, 191.)

Kuviossa 4 Aho (2018, 32) esittelee pelkistettyjen työroolien avulla, mistä on kyse, kun puhutaan konsultiksi kasvamisesta. Perinteisesti kirjanpitäjät ovat arvostaneet asiantuntijuutta. X-akselin päädyssä kuvataan asiantuntija, jolla Aho tarkoittaa työkokemuksen ja opiskelun myötä saatua perusteellista osaamista sekä taitoa ratkaista ammatillisesti haastavia ongelmia. Y-akselilla esitetty myyntimies taas etenee akselilla oman persoonansa ja vuorovaikutustaitojensa avulla. He ovat usein ulospäinsuuntautuneita ja kiinnostuneita muista ihmisistä. (Aho 2019, 32–35.)

KUVIO 4. Kuvaaja konsultiksi kasvamisesta (mukaillen Aho 2019, 32)

Kuviossa 4 konsultin osaaminen esitetään x- ja y-akseleiden välimaastossa. Ahon (2018, 35) mukaan konsultilla on oltava työssään vahva osaamispohja, jota hyödyntäen hän pystyy ratkaisemaan asiakkaan ongelmia. Kuitenkin myös oma persoona ja vuorovaikutustaidot korostuvat konsultin työssä. Vaikeissa kysymyksissä asiakkaan on helpompi luottaa henkilöön, josta saa luotettavan kuvan. Vaikka työ olisi asiatasolla tehty oikein, asiakkaalle ei välttämättä jää sellainen tunne, mikäli konsultti on epäonnistunut viestinnässä tai sitä ei ole ollut lainkaan. On myös huomioitavaa, että konsultin työtehtävistä suurin osa voidaan tunnistaa ainoastaan konsultin ja asiakkaan välisessä vuorovaikutuksessa. Asiakas ei välttämättä ole edes itse tietoinen ongelmistaan, ja konsultin olisi ne ammattitaitonsa ja vuorovaikutustaitojensa avulla tunnistettava. (Aho 2019, 35–36.)

Taloushallinnon muuttuvat työtehtävät korostuvat etenkin controllerin eli konsultin töissä. Tärkeitä ominaisuuksia on kyky laatia johdon tarpeisiin sopivia raportteja sekä kyky tulkita ja analysoida raportteja. Tämä rooli voidaan mieltää myös analyytikon rooliksi. Konsultin roolista voidaan puhua, kun analyytikon rooliin lisätään mahdollisuus johdon neuvontaan. Analyyseihin kytkeytyy myös esimerkiksi prosesseihin, strategiaan ja toimintoihin liittyvää osaamista. Raportit saadaan usein vasta näiden avulla liitettyä yrityksen tilanteeseen niin, että niistä on hyötyä yrityksen johdon päätöksenteossa. (Järvenpää, Länsiluoto, Partanen & Pellinen 2013, 29.)

4.2 Johdon raportointi konsultin työssä

Taloushallinnon järjestelmien digitalisoituessa syntyy uusia mahdollisuuksia myös taloushallinnon ja johdon raportoinnille. Digitalisaation vaikutuksesta raportoinnin ja ylipäätään taloushallinnon mielletään olevan reaaliaikaista, asiantuntevaa ja tehokasta. Yksi tärkeimmistä nykyaikaisen taloushallinnon tehtävistä on luoda oikea-aikaisesti laadukasta tietoa, joka on johdon käytettävissä tehokkaassa toiminnan ohjaamisessa. Erilaisten analyysien ja raporttien laadintaan on syntynyt uusia mahdollisuuksia digitaalisen taloushallinnon myötä. Nykyaikaisesta sähköisestä ja integroidusta taloushallinnon järjestelmästä voidaan jo nyt saada lähes reaaliaikaista tietoa päätöksenteon tueksi. (Haukka.)

Taloushallinnon digitalisoitumisen myötä yrityksillä on käytettävissään paljon tietoa, jota on myös osattava hyödyntää. Tiedon hyödyntämisen on oltava tehokasta ja yrityksen tietojärjestelmistä tulisi saada sellaista tietoa, jota pystyy hyödyntää. Mikäli automatisoitua järjestelmää käytetään vanhanaikaisesti ja manuaalisesti, raportointiin ei saada haluttuja hyötyjä. Tiedon hyödyntämisestä onkin muodostunut entistä tärkeämpi kilpailutekijä. Yrityksen taloudellinen tilanne on syytä olla yrityksen johdon tiedossa, jotta sen on mahdollista reagoida nopeammin ja miettiä mahdollisia toimenpiteitä. Johdon apuna liiketoiminnan kehityksessä ovat myös asiantuntijoiden havainnot ja neuvot. (Haukka.)

Nykyaikaisen raportoinnin tavoitteena on helpottaa yrityksen johtoa hahmottamaan liiketoiminnan osalualueita paremmin kuvaamalla ja havainnollistamalla yrityksen taloudellista tilaa. Järjestelmien ja prosessien on syytä olla raportoinnin ja päätöksenteon tukena. Raportoinnissa päästään seuraavalle tasolle digitalisoitumisen ja automaation ansiosta, sillä yrityksen liiketoiminnan analysointiin voidaan saada myös visuaalista näkökulmaa ja reaaliaikaisuutta esimerkiksi dynaamisilla raporteilla. (Lahtinen 2019.)

Vaikka konsultilta vaatisi päivien työn päästä tiettyyn johtopäätökseen, olisi lopputulema usein mahdollista ilmaista muutaman luvun ja sanan avulla. Kiireinen konsultti voikin helposti tulla raportoineeksi tulokset asiakkaalle nopeasti puhelimen välityksellä. Vaikka tämä toimintatapa on joustava, voi asiakas kuitenkin helposti nähdä tehdyn työn vähäarvoisena. Parempi tapa on dokumentoida lopputulokset kirjallisesti, jolloin työ tulee tehtyä perusteellisesti ja sen myötä se myös kommunikoidaan arvoisellaan tavalla. Konsultin on myös tärkeää kiinnittää huomiota siihen, kuinka asiat ja havainnot esitetään. On järkevämpää ja asiakasystävällisempää esitellä tietoja esimerkiksi diaesityksen avulla kuin sekavan Excel-taulukon muodossa. (Aho 2019, 166.)

Raporttien tulkinta on yksi taloushallinnon osa-alue, jossa konsultoinnille voi olla kysyntää. Joskus suurin yritysjohto ymmärtää huonosti liiketoimintansa lukuja. Syynä saattaa olla yrittäjän kiireet toimintaa pyörittäessä tai se, ettei hän välttämättä ymmärrä talouden raportteja tai kirjauskäytäntöjä. Kuitenkin lähes poikkeuksetta yrittäjiä kiinnostaa yrityksen taloudellinen tilanne. Kokemattomasta voi tuntua, että raporttien tulkinta on hankalaa ja aikaa vievää, mutta se voi myös tuottaa uusia oivalluksia ja lisätä hallinnan tunnetta. Luultavasti asiakkaan tarve konsultoinnille raporttien tulkitsemisessa on siis olemassa. (Aho 2019, 225.)

4.3 Tilitoimistoalan tulevaisuus

Valmistuvia kirjanpitäjiä on vastassa toimiala, joka elää muutoksessa. Tilitoimistoala on Suomessa ollut tyypillisesti pirstaleinen, kun tilitoimistoja löytyy aina muutaman henkilön yrityksistä jopa yli sata henkilöä työllistäviin yrityksiin. Muutoksen myötä toimiala keskittyy, ja pienet toimijat ketjuuntuvat, kun taas ikääntyneemmät tilitoimistoyrittäjät saattavat lopettaa toimintansa. Alan valtaavat suuret toimijat ja tavoitteena on suunnata kansainvälisille markkinoille. Pienet tilitoimistot tuskin kuitenkaan putoavat täysin pois, vaan ne saattavat esimerkiksi löytää markkinarakonsa erikoistumalla. Tilitoimistoala on jatkuvassa myllerryksessä, mutta sen myötä työ muuttuu mielenkiintoisemmaksi ja vaativammaksi, ja monipuoliset työnkuvat luovat tarpeen monenlaiselle osaamiselle. (Suomalainen 2017.)

Tulevaisuudessa tilitoimistojen menestymiseen tulee vaikuttamaan merkittävästi se, minkälaisia palveluita entisten rutiinitöiden tilalle kehitellään. Ohjelmisto-osaaminen yhdistettynä talousosaamiseen on sellainen yhdistelmä, joka on ainutlaatuinen ja josta useat yrittäjät ovat valmiita maksamaan. Uusia palveluita täytyy kuitenkin osata myydä, eikä pelkällä tiedolla pärjätä. Tutkimusten mukaan myös yrittäjien

määrä lisääntyy digitalisaation seurauksena. Tällöin tilitoimiston mahdollisten asiakkaiden määrä lisääntyy, ja automaatio mahdollistaa sen, että voidaan myös palvella samaan aikaan entistä useampaa asiakasta. (Similä 2019a.)

5 YHTEENVETO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli suunnitella Opiferus Toiminnanohjauksen johdon raportoinnin kehittämistä niin, että taloushallinnon asiantuntijat sekä yrityksen johto voisivat käyttää sitä vaivattomasti yrityksen taloudellisen tilan analysointiin. Opinnäytetyössä esitettiin kehitysideoita raportoinnin kehittämiseksi.

Opinnäytetyötä pohjustettiin teoreettisella viitekehyksellä, jossa käsiteltiin taloushallinnon digitalisointumista ja sen eri vaiheita, sekä kuvailtiin taloushallinnon prosesseja ja niiden kehittymistä. Työssä myös listattiin digitaalisen taloushallinnon mahdollisuudet ja ongelmat. Digitalisaation myötä yleistyvät erilis- ja toiminnanohjausjärjestelmät, joista kerrottiin työssä seuraavaksi. Tämän pohjustuksen jälkeen siirryttiin tarkastelemaan, kuinka digitalisoinnin myötä myös perinteiset kirjanpitäjän työt ovat muuttuneet, ja tilalle ovat tulleet konsultoivat työt. Johdon raportointi on olennainen osa taloushallinnon konsultin työtä, joten teoreettisen viitekehyksen katsottiin olevan hyvin kytköksissä tämän opinnäytetyön kehittämistyöhön.

Työn empiirisessä osiossa esitettiin aluksi Softwave Ohjelmistot Oy sekä sen Opiferus-tuoteperheeseen kuuluva Opiferus Toiminnanohjaus. Tämän jälkeen kehittämistyötä pohjustettiin kertomalla sen tekemiseen johtaneista syistä sekä työllä saavutettavista hyödyistä. Opiferus Toiminnanohjauksen nykyiset raportointimahdollisuudet listattiin ja tarkasteltiin niissä olevia puutteita, sekä esitettiin raportointiin kehitysideoita. Lopuksi pohdittiin hieman raportoinnin kokonaiskuvaa ja kerrottiin, kuinka tämän opinnäytetyön jälkeen kehittämistyötä tullaan jatkamaan. Työn empiirinen osio eli kehittämistyön osuus on salattu, joten sitä ei esitelty työn julkisessa versiossa.

Kehittämistyöstä teki erityisen mielekkään se, että työlle oltiin nähty todellinen tarve Softwave Ohjelmistot Oy:llä ja työstä tulee olemaan hyötyä raportoinnin kehittämisessä. Opinnäytetyön tekemisessä haastavimmaksi osaksi koin aikataulutuksen, sillä työn tekemiselle ei tuntunut riittävän tarpeeksi aikaa. Kehittämistyön suunnittelua helpotti kuitenkin se, että käytän päivittäin Opiferus Toiminnanohjausta työssäni, joten töiden ohessa mieleen nousi usein uusia ajatuksia ja ideoita kehittämistyöhön liittyen. Suuri apu on ollut myös siinä, että on voinut kollegoiden kanssa vaihtaa ajatuksia työstä ja heiltä on saanut uusia, hyviä näkökulmia ja vinkkejä työhön.

Opinnäytetyön empiirinen osio toteutettiin tutkimuksellisena kehitystyönä. Opiferus Toiminnanohjauksen nykyiset raportointimahdollisuudet ja niiden puutteet listattiin, ja tämän perusteella esitettiin kehitysideoita. Ennen opinnäytetyöprosessin aloittamista olin ajatellut, että olisi mukava raportoida työn empiirisessä osiossa kehittämistyön suunnittelun lisäksi myös sen toteutus ja tulosten analysointi. Ajanpuutteen vuoksi työssä raportoitiin kuitenkin vain suunnitteluvaihe, mutta mielestäni työstä tuli kuitenkin hyvä ja riittävän laaja kokonaisuus. Oli melko haastavaa lähteä tällaiseen kehittämistyöhön, sillä tämänkaltaisesta työstä ei ollut entuudestaan minkäänlaista kokemusta, mutta siitäkin syystä prosessi on ollut opettavainen.

Alan kirjallisuutta oli kiinnostavaa lukea, ja oli mukavaa oppia uusia asioita ja kehittyä myös sitä kautta työssäni. Lähteiden valikoiminen osoittautui myös hieman haastavaksi tehtäväksi, sillä halusin käyttää mahdollisimman tuoreita ja toisaalta myös luotettavia lähteitä. Koen kuitenkin löytäneeni työhön hyviä lähteitä, joiden pohjalta sain tehtyä opinnäytetyöni teoriaosuudesta tarpeeksi kattavan ja oikeellisen. Kaiken kaikkiaan opinnäytetyön tekeminen oli pitkä ja vaiherikas prosessi, ja vaikka työn valmistuminen venyi odotettua pidemmäksi, olen lopputulokseen tyytyväinen. Odotan mielenkiinnolla, kuinka kehittämistyö tulee vielä jatkumaan Softwave Ohjelmistot Oy:llä ja miltä lopputulokset tulevat lopulta näyttämään.

LÄHTEET

Aho, A. 2019. Kirjanpitäjästä konsultiksi. Pääkirja. Helsinki: Alma Talent Oy.

Aho, A., Annala, T., Huhtala, O. & Jutila, J. 2018. Taloushallinnon automaatio muuttaa toimintatavat ja työnkuvat. Tilisanomat. Julkaistu 5.12.2018. Saatavissa: <https://tilisanomat.fi/teknologia/taloushallinnon-automaatio-2>. Viitattu 25.2.2020.

Akselin, M. 2017. Taloushallintoalan työtä ravistelevat muutokset. Tilisanomat. Julkaistu 17.1.2017. Saatavissa: <https://tilisanomat.fi/kolumnit/vieraskyna/taloushallintoalan-tyota-ravistelevat-muutokset>. Viitattu 22.11.2020

Alma Talent. Tunnuslukuopas. Saatavissa: <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas>. Viitattu 15.11.2020.

FabricAI. 2019. Tekoäly muuttaa kirjanpidon prosesseja ja työnkuvia. Taloushallintoliitto. Julkaistu 26.3.2019. Saatavissa: <https://tilitoimistossa.taloushallintoliitto.fi/teknologia-ja-ohjelmistot/tekoaly-prosessit>. Viitattu 25.2.2020.

Haukka, H. Taloushallinnon digitalisaatio johdon raportoinnissa. Saatavissa: <https://www.tuokko.fi/taloushallinnon-digitalisaatio-johdon-raportoinnissa/>. Viitattu 7.5.2020.

Helanto, L., Kaisaniemi, T., Koskinen, K., Kuntola, K. & Siivola, M. 2013. Taloushallinto nyt. Tilitoimistoammattilaisen opas sähköiseen taloushallintoon. ProCountor International Oy.

Järvenpää, M., Länsiluoto, A., Partanen, V. & Pellinen, J. 2013. Talousohjaus ja kustannuslaskenta. 2. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Kaarlejärvi, S. & Salminen, T. 2018. Älykäs taloushallinto. Automaation aika. Helsinki: Alma Talent Oy.

Kallunki, J. 2014. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Talentum.

Kauppalehti. Softwave Ohjelmistot Oy. Saatavissa: <https://www.kauppalehti.fi/yritykset/yritys/softwave+ohjelmistot+oy/18630801>. Viitattu 22.11.2020

Lahtinen, M. 2019. Raportoinnin merkitys yritykselle. Julkaistu 20.2.2019. Saatavissa: <https://www.ylehti.fi/uutiset/nayta/18279/Raportoinnin+merkitys+yritykselle>. Viitattu 13.5.2020.

Lahti, S. & Salminen, T. 2014. Digitaalinen taloushallinto. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Matendela, S. & Ogao, P. 2013. Enterprise Resource Planning (ERP) System Implementation: A case for User participation. Procedia Technology. Saatavissa: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212017313002120>. Viitattu 31.3.2020.

PressAcademia. 2018. Definition of Case Study. Julkaistu 9.7.2018. Saatavissa: <https://www.pressacademia.org/definition-of-case-study/>. Viitattu 30.11.2020.

Rantanen, T. & Toikko, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. 3. painos. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.

Redocap. 2019. Miksi PK-yrityksen kannattaa hankkia ERP-järjestelmä? Julkaistu 3.6.2019. Saatavissa: <https://redocap.fi/2019/06/03/pk-yrityksen-erp-jarjestelma/>. Viitattu 10.5.2020.

Similä, P. 2019a. Tulevaisuuden tilitoimisto erottuu asiantuntijuudella. Julkaistu 29.10.2019. Saatavissa: <https://blog.finago.com/fi/tulevaisuuden-tilitoimisto-erottuu-asiantuntijuudella>. Viitattu 29.11.2020.

Similä, P. 2019b. Yritykset haluavat sähköistä taloushallinnon palvelua. Tilisanomat. Julkaistu 16.1.2019. Saatavissa: <https://tilisanomat.fi/kolumnit/kumppanikolumni/yritykset-haluavat-sahkoista-taloushallinnon-palvelua>. Viitattu 26.1.2020.

Softwave Ohjelmistot Oy. Yrityksen Internet-sivut. Saatavissa: <https://softwave.fi>. Viitattu 23.2.2020.

Suomalainen, T. 2017. Kirjanpitäjästä yrittäjän sparraajaksi. Tilisanomat. Julkaistu 23.8.2017. Saatavissa: <https://tilisanomat.fi/henkilot/kirjanpitajasta-yrittajan-sparraajaksi>. Viitattu 31.3.2020.

Case: Opiferus Toiminnanohjauksen johdon raportoinnin kehittäminen

Salainen liite

1/9